

POSTANOWIENIE

Dnia 24 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z wniosku W. B.
przeciwko T. [...] Spółce Akcyjnej Oddział w L.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 października 2013 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w L.
z dnia 14 lutego 2013 r., sygn. akt V Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda W.B. na rzecz pozwanej T. [...] Spółki Akcyjnej Oddziału w L. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. wyrokiem z dnia 14 lutego 2013 r. na skutek apelacji pozwanej T. [...] Spółki Akcyjnej Oddziału w L. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. z dnia 20 listopada 2012 r., mocą którego przywrócono powoda W. B. do pracy u strony pozwanej na dotychczasowych warunkach, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, iż powództwo oddalił i zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 875,17 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania przed Sądem pierwszej instancji (pkt I wyroku), a ponadto zasądził od powoda

na rzecz strony pozwanej kwotę 3083,25 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym (pkt II wyroku).

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną powoda. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: 1/ art. 56 § 1 k.p. w związku z art. 30 § 4 k.p., przez oddalenie powództwa w sytuacji, gdy podana skarżącemu przyczyna rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika okazała się nierzeczywista, zaś Sąd odwoławczy w żaden sposób nie wykazał związku przyczynowego między działaniem czy też zaniechaniem powoda a przypisywanym mu skutkiem; 2/ art. 52 § 1 pkt 1 k.p., przez uznanie, że zaistniała przyczyna do rozwiązania z powodem umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika z powodu ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych, tj. zaniechania noszącego znamiona co najmniej rażącego niedbalstwa, podczas gdy to właśnie skarżącemu trudno przypisać naruszenie zasad współżycia społecznego wyrażające się w bierności i braku troski o los innych osób; 3/ art. 52 § 2 k.p., przez odmowę uznania, że rozwiązanie z powodem umowy o pracę nie nastąpiło z przekroczeniem miesięcznego terminu od dowiedzenia się przez pracodawcę o przyczynach uzasadniających taką decyzję; 4/ art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych w związku z art. 8 k.p., przez uchylenie przysługującej skarżącemu ochrony szczególnej przed rozwiązaniem stosunku pracy. Ponadto skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania, mających istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 235 § 1 k.p.c. w związku z art. 11 zdanie drugie k.p.c. Skarżący wniósł o: uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L. lub o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w L. z dnia 22 grudnia 2012 r. w całości, w każdym przypadku z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych: 1/ zagadnienie prawne sprowadzające się do konieczności oceny, czy w granicach kognicji Sądu orzekającego, wyznaczonej zasadą swobodnej oceny dowodów, mieści się sytuacja, w której Sąd ten, rozpatrując ewentualne naruszenie podstawowych

obowiązków pracowniczych w kontekście art. 52 § 1 pkt 1 k.p., stawia pracownikowi w zakresie zachowania tych obowiązków wymagania dalej idące, niż sam pracodawca, co więcej - ocenia zachowanie pracownika w sposób odbiegający od uzasadnienia przyczyny rozwiązania umowy o pracę przez samego pracodawcę, co powoduje, że podstawą oceny Sądu staje się przypisanie pracownikowi zachowania lub zaniechania innego niż to, na które powołał się pracodawca w oświadczeniu o rozwiązaniu umowy o pracę i których dowodził w procesie; 2/ zagadnienie prawne powiązane z koniecznością dokonania wykładni art. 52 § 2 k.p., wyrażające się w potrzebie udzielania odpowiedzi na pytanie, jaki charakter ma przewidziany w tym przepisie miesięczny termin na złożenia oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę w kontekście odpowiedzi na pytanie: czy jest to termin, który może ulec wydłużeniu lub przesunięciu z uwagi na to, że pracodawca posiadłszy wiedzę o naruszeniu przez pracownika obowiązku pracowniczego, nie może, z przyczyn niezależnych, tej wiedzy wykorzystać w celu rozwiązania z pracownikiem umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p.; czy w przypadku okoliczności stanowiących podstawę do rozwiązania umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p., które wyszły na jaw w toku postępowania przygotowawczego w sprawie karnej, w której pracownik jest świadkiem, miesięczny termin przewidziany w art. 52 § 2 k.p. rozpoczyna swój bieg dopiero w momencie otwarcia rozprawy głównej, czy też biegnie od momentu uzyskania wiedzy przez pracodawcę niezależnie od sposobu, w jaki pracodawca wiedzę o naruszeniu obowiązków pracowniczych uzyskał; czy uzyskanie wiedzy o naruszeniu przez pracownika podstawowych obowiązków pracowniczych przez osobę wykonującą czynności w sprawach z zakresu prawa pracy za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną, w związku z toczącym się innym postępowaniem, którego ta osoba jest uczestnikiem, jest tożsame z uzyskaniem tej wiedzy przez pracodawcę.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podniesiono - odnośnie pierwszego z przedstawionych zagadnień - iż zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego przedstawionym w wyroku z dnia 3 września 1980 r. (I PRN 86/80), „wskazanie przez pracodawcę przyczyny rozwiązania umowy o pracę przesądza o tym, że spór przed sądem pracy toczy się tylko w granicach zarzutu skonkretyzowanego w pisemnym oświadczeniu, a pracodawca pozbawiony

jest możliwości powoływania się w toku postępowania na inne przyczyny, które również mogłyby uzasadniać tryb zwolnienia z pracy przewidziany w art. 52 KP". Ta stanowcza teza była wielokrotnie podkreślana przez Sąd Najwyższy i nie budzi wątpliwości - pracodawca nie ma możliwości formułowania w procesie innych zarzutów, aniżeli te, które przywołał w oświadczeniu o rozwiązaniu umowy o pracę złożonym pracownikowi. Jak wskazuje skarżący, brak jednak w orzecznictwie odpowiedzi na pytanie, czy dopuszczalne jest, by w toku postępowania nowe zarzuty formułował sam sąd orzekający, bez aktywnego udziału pracodawcy i wychodząc poza argumenty podnoszone przez pracodawcę. Zdaniem skarżącego, żaden przepis prawa nie upoważnia do twierdzenia, że sąd orzekający może oceniać zachowanie pracownika w sposób odbiegający od uzasadnienia przyczyny rozwiązania umowy o pracę przez samego pracodawcę. Podstawą oceny sądu nie może stać się przypisanie pracownikowi zachowania innego niż to, na które powołał się pracodawca w oświadczeniu o rozwiązaniu umowy o pracę, w sytuacji, gdy ocena jest ściśle związana ze sferą motywacyjną. Reasumując skarżący podkreśla, iż rolą pracodawcy przy rozwiązywaniu z pracownikiem umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 k.p. jest wskazanie okoliczności uzasadniających tę decyzję i podstawowego obowiązku pracowniczego, który pracownik naruszył. Rolą zaś sądu orzekającego jest zbadanie, czy podane przez pracodawcę okoliczności są rzeczywiste i czy w związku z ich wystąpieniem faktycznie doszło do ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych wskazanych przez pracodawcę. Inaczej - rolą pracodawcy jest sformułowanie zarzutu wobec pracownika, rolą zaś sądu orzekającego jest zbadanie prawdziwości i zasadności tego zarzutu. W przekonaniu skarżącego, niedopuszczalnym jest jakiegokolwiek mieszanie tych ról na gruncie sprawy sądowej.

Odnośnie drugiego, istotnego zagadnienia prawnego, skarżący przedstawia swoje wątpliwości w formie pytań: 1/ jaki charakter ma przewidziany w art. 52 § 1 k.p. miesięczny termin na złożenie oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę; 2/ czy jest to termin, który może ulec wydłużeniu lub przesunięciu z uwagi na to, że pracodawca posiadłszy wiedzę o naruszeniu przez pracownika obowiązku pracowniczego, nie może z przyczyn niezależnych tej wiedzy wykorzystać w celu rozwiązania z pracownikiem umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p.; 3/ czy w

przypadku okoliczności stanowiących podstawę do rozwiązania umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p., które wyszły na jaw w toku postępowania przygotowawczego w sprawie karnej, w której pracownik jest świadkiem, miesięczny termin przewidziany w art. 52 § 2 k.p. rozpoczyna swój bieg dopiero w momencie otwarcia rozprawy głównej, czy też biegnie od momentu uzyskania wiedzy przez pracodawcę niezależnie od sposobu, w jaki pracodawca wiedzę o naruszeniu obowiązków pracowniczych uzyskał; 4/ czy uzyskanie wiedzy o naruszeniu przez pracownika podstawowych obowiązków pracowniczych przez osobę wykonującą czynności w sprawach z zakresu prawa za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną, w związku z toczącym się innym postępowaniem, którego ta osoba jest uczestnikiem, jest tożsame z uzyskaniem tej wiedzy przez pracodawcę. Następnie – w dalszej części uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania – wskazuje orzecznictwo Sądu Najwyższego, które odpowiada na niektóre z pytań przytoczonych przez skarżącego. I tak zwraca uwagę, że co do zawitego charakteru powyższego terminu, Sąd Najwyższy wypowiadał się m.in. w wyroku z dnia 20 stycznia 2011 r. (I PK 112/10), gdzie stwierdził, że prawo pracodawcy do wykorzystania którejkolwiek z przyczyn wskazanych w art. 52 § 1 k.p. ustaje z mocy prawa po upływie jednego miesiąca od uzyskania przez pracodawcę wiadomości o okoliczności uzasadniającej rozwiązanie umowy o pracę. Zgodnie z orzecznictwem, miesięczny termin określony w art. 52 § 2 k.p. rozpoczyna bieg od momentu, w którym pracodawca dowiedział się o przyczynie uzasadniającej rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2001 r., I PKN 363/00), tzn. od dnia, w którym osoba uprawniona do rozwiązania umowy o pracę lub inna osoba należąca - w świetle schematu organizacyjnego - do kierownictwa zakładu pracy uzyska wiadomość o takim postępowaniu pracownika, które uzasadnia zastosowanie w stosunku do niego sankcji z art. 52 § 1 k.p. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1976 r., I PRN 74/76). Sąd Najwyższy przesądził również, że termin uregulowany w art. 52 § 2 k.p. nie jest wielokrotny, lecz jednorazowy. W ocenie skarżącego, w przypadku, gdy pracodawca dowiedział się o okolicznościach uzasadniających rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia, wszelkie okoliczności mające dalej miejsce po jego stronie nie

mogą mieć znaczenia dla modyfikacji terminu, w jakim ma on prawo skorzystać z „instytucji zwolnienia dyscyplinarnego”. Zdaniem skarżącego, nietrafne jest również stanowisko, według którego za moment ujawnienia okoliczności dotyczących naruszenia obowiązków pracowniczych należy uznać otwarcie rozprawy głównej w postępowaniu karnym, w którym te okoliczności wynikają ze zgromadzonego materiału dowodowego, z którym pracodawca zapoznał się jeszcze w trakcie postępowania przygotowawczego. W ocenie skarżącego, nieuprawnione wydaje się być stanowisko, że w przypadku okoliczności stanowiących podstawę do rozwiązania umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p., które wyszły na jaw w toku postępowania przygotowawczego w sprawie karnej, w której pracownik jest świadkiem i której akta są znane prawodawcy na każdym etapie tej sprawy, miesięczny termin przewidziany w art. 52 § 2 k.p. nie rozpoczyna swojego biegu i biegnie dopiero od momentu otwarcia rozprawy głównej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania lub o jej oddalenie i zasądzenie od powoda zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uregulowana w Kodeksie postępowania cywilnego instytucja skargi kasacyjnej ma charakter nadzwyczajnego środka zaskarżenia, czego wyrazem jest m.in. istotne ograniczenie dostępności tegoż środka pod względem dopuszczalnych jego podstaw. Pomimo pozostawienia w art. 398³ § 1 k.p.c. możliwości zaskarżenia orzeczenia z powodu naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie oraz z powodu naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, zakres tych zarzutów w odniesieniu do wszystkich podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi został ograniczony. Zgodnie bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Oznacza to jednoznaczne określenie funkcji Sądu Najwyższego, który jako sąd kasacyjny nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od

każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008 r., III UK 6/08, LEX nr 469183). Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tegoż w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek skarżącego złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i uzasadnienie tego wniosku. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej go rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Odnosnie tej przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ

178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie nie spełniają wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia.

Pierwsze z przedstawionych przez skarżącego istotnych zagadnień prawnych sformułowane zostało w oderwaniu od jakichkolwiek przepisów prawa materialnego i procesowego, mogących stanowić podstawę do stawiania pytań o zakres kognicji sądów orzekających w sprawach z powództwa o przywrócenie do pracy pracownika zwolnionego w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. To nie w wykładni tego ostatniego przepisu należy upatrywać źródeł podnoszonych przez autora skargi kasacyjnej wątpliwości odnośnie do treści pisemnego oświadczenia woli pracodawcy o rozwiązaniu stosunku pracy i wyznaczonych tym oświadczeniem granic sądowego rozpoznania sprawy.

Sposób prezentacji drugiego z sugerowanych przez skarżącego zagadnień prawnych sprowadza się do postawienia szeregu szczegółowych pytań na tle interpretacji art. 52 § 2 k.p., na które autor skargi kasacyjnej odpowiada przytaczając stosowne orzecznictwo Sądu Najwyższego. Skoro zatem kwestie te były przedmiotem wypowiedzi judykatury, nie zachodzi potrzeba ponownego ich rozważania. Jak bowiem wskazano wyżej, rolą Sądu Najwyższego jest działanie w interesie powszechnym przez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie – w ocenie skarżącego - wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym.

Reasumując: wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówiono przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania

kasacyjnego rozstrzygnięto stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 12 ust. 4 pkt 2 w związku z § 11 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

aw